

Eén op de drie armen is na een jaar niet arm meer

Dynamiek van armoede

Een derde van de mensen in een huishouden met een laag inkomen behoort een jaar later niet meer tot zo'n huishouden. Voor twee van de vijf mensen heeft armoede een meer permanent karakter.

Het aantal mensen in huishoudens met een laag inkomen verandert maar langzaam. Sinds 1996 is het aantal personen in arme huishoudens iets gedaald. Betekent dit ook dat er maar weinig mensen uit armoede ontsnappen? Zeker niet. Een derde van de mensen in een huishouden met een laag inkomen behoort een jaar later al niet meer tot zo'n huishouden. Toch zijn er ook veel mensen waarvoor armoede een meer permanent karakter heeft. Twee van de vijf mensen in een huishouden met een laag inkomen bevinden zich al minstens vier jaar in die situatie.

Instroom en uitstroom

In 1998 behoorden bijna 1,7 miljoen personen tot een huishouden met een laag inkomen. Twee van de drie arme personen (1,1 miljoen mensen) waren een jaar later nog arm, een derde (600 duizend personen) is niet meer arm.

In grote lijnen is het patroon van instroom en uitstroom in 1999 vergelijkbaar met dat van de voorafgaande jaren. Op details zijn er verschillen. Zo was in de jaren 1993 en 1994 de instroom in armoede groter dan de uitstroom en nam het aantal personen in arme huishoudens toe. Dat had vooral te maken met de slechte economische toestand waardoor het aantal werklozen toenam. In 1995 verbeterde de economische situatie en sinds die tijd is de uitstroom meestal groter dan de instroom. In 1998 was de uitstroom uit armoede heel groot, bijna 700 duizend personen. De toename van de uitstroom werd vooral veroorzaakt door de verhoging van de ouderenaftrek in de belasting, waardoor het

inkomen van veel gepensioneerden met een klein pensioen juist over de lage-inkomensgrens heenging.

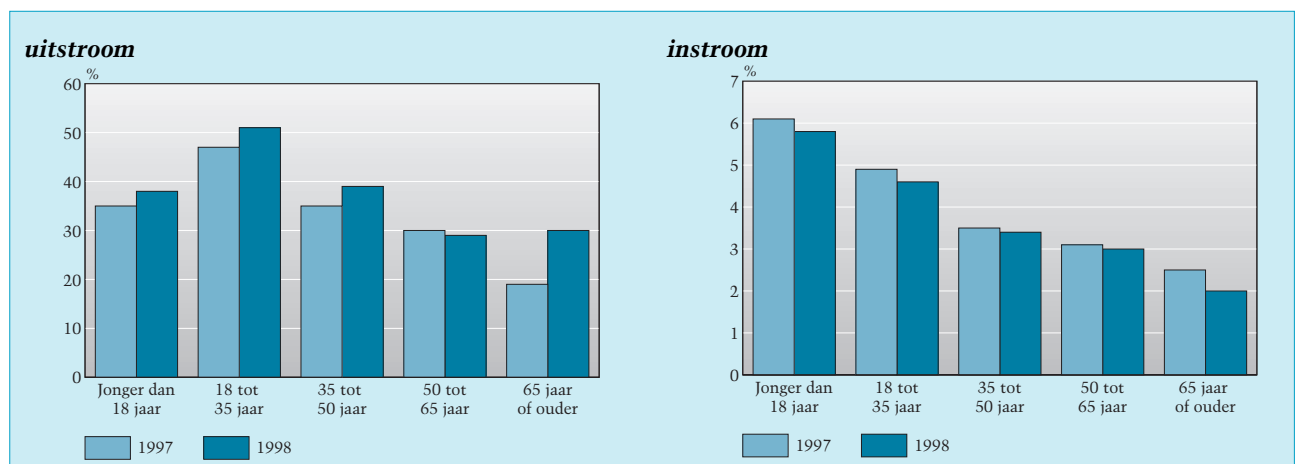
Uitstroomkansen

De kans voor iemand in een arm huishouden om uit de armoede te geraken hangt sterk samen met de leeftijd. De 18- tot 35-jarigen hebben de grootste kans om uit te stromen. In 1998 verliet de helft van deze groep hun lage-inkomenspositie. De grote dynamiek bij de jongvolwassenen heeft natuurlijk veel te maken met hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Jongeren tot 18 jaar en de groep 35- tot 50-jarigen hebben een duidelijk lagere uitstroomkans, zo'n 35 procent stroomde uit armoede. Ouderen, met name 65-plussers, hebben de laagste kans om uit de armoede te komen. Als zij eenmaal arm zijn, blijven ze dat ook lang. Dat komt omdat gepensioneerden meestal weinig mogelijkheden meer hebben om hun inkomen te vergroten. Alleen in 1998 was de uitstroom voor deze groep groter. Dit werd veroorzaakt door de al eerder genoemde verhoging van de ouderenaftrek.

Instroomkansen

Jongeren hebben verreweg de grootste kans om arm te worden. Ouderen, met name de 65-plussers, hebben maar een kleine kans om in een armoedesituatie te geraken. Ook hier heeft de grotere dynamiek op het terrein van armoede bij jongeren weer te maken met hun grotere mogelijkheden en risico's op de arbeidsmarkt. Bij ouderen ligt de inkomenssituatie meestal veel vaster.

Dynamiek van armoede

Werk en huwelijk

Als mensen met een bijstandsuitkering gaan werken, dan vergroot dat de kans om uit armoede te komen aanzienlijk. Bij zulke huishoudens is de kans om uit te stromen uit armoede 64 procent. Voor mensen met een ww- of een wao-uitkering geldt iets soortgelijks, maar mensen met een ww- of een wao-uitkering behoren niet zo vaak tot een arm huishouden. Een andere mogelijkheid om aan armoede te ontsnappen is trouwen of samen gaan wonen. Van de arme alleenstaanden die al of niet gehuwd met een partner gingen samenwonen, was 83 procent daarna niet arm meer.

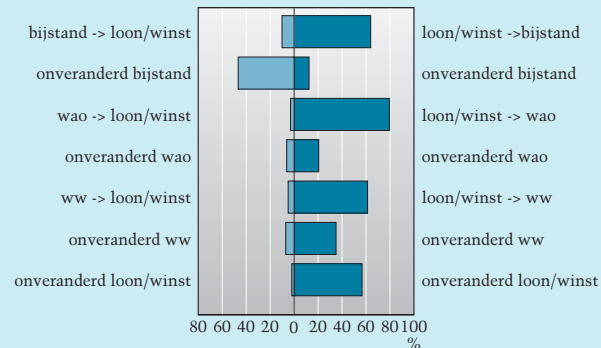
De omgekeerde situatie bestaat ook. Als mensen hun werk verliezen en afhankelijk worden van een uitkering, betekent dat vaak dat het inkomen van het huishouden onder de lage-inkomensgrens uitkomt. Dat geldt vooral als men afhankelijk wordt van een bijstandsuitkering. In 62 procent van de gevallen betekent dat een overgang naar een laag inkomen. Voor personen met een ww- of wao-uitkering is die kans veel kleiner. Deze uitkeringen liggen vaak aanzienlijk boven het sociale minimum. Een echtscheiding is ook een gebeurtenis die de kans op armoede verhoogt. In 16 procent van de gevallen zakt het inkomen na een scheiding tot onder de armoedegrens, terwijl van de stabiele echtparen in een jaar maar twee procent arm wordt.

Langdurig arm

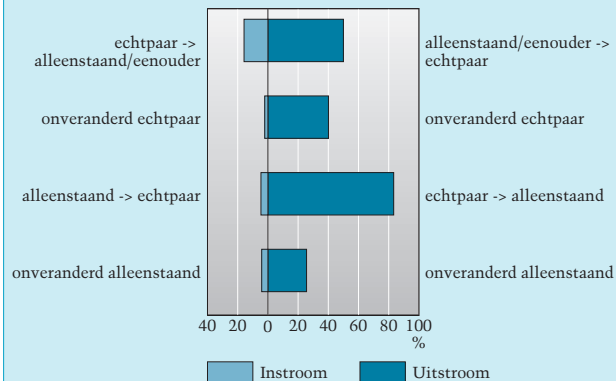
De verschillende kansen op armoede weerspiegelen zich in de duur van de periode dat mensen van een laag inkomen moeten rondkomen. Twee van de vijf mensen in een huishouden met een laag inkomen verkeren al minstens vier jaar in die situatie.

Armoede instroom en uitstroom, 1998

naar inkomensbron

naar huishoudensituatie

De armoededuur neemt toe met de leeftijd. Een uitzondering vormen de minderjarige kinderen. Zij wonen niet zelfstandig en het armoededuurpatroon van deze groep komt overeen met dat van hun ouders, die meestal in de leeftijdscategorie 35 tot 50 jaar vallen.

vaakst langdurig in een lage inkomenssituatie. Vooral voor de laatste groep zijn de mogelijkheden om de inkomenspositie te verbeteren heel beperkt.

Bert Erwich en Wilfred Uunk (SCP)

Armoedeperiode

De duur van de periode met een laag inkomen hangt sterk samen met de belangrijkste inkomensbron van het huishouden. Werkenden zijn niet vaak arm, en als ze arm zijn dan is dat meestal maar voor een korte periode. Ook mensen met een ww-uitkering verkeren vaak maar korte tijd in een situatie met een laag inkomen. Omdat een ww-uitkering in het algemeen voor een beperkte tijd geldt, betreft het meestal mensen die nog niet lang werkloos zijn en vaak weer snel aan het werk gaan. Voor mensen met een bijstands- of wao-uitkering duurt de armoedeperiode gemiddeld langer, maar gepensioneerden verkeren het

W.J.G. Uunk, 'Dynamiek van armoede', *Armoedemonitor* 2001. SCP/CBS (Den Haag, 2001)

Laag inkomen

De lage-inkomensgrens is een waarde vaste grens die voor alle huishoudens eenzelfde welvaartsniveau vertegenwoordigt. De hoogte ervan is gelijk aan het bijstandsniveau voor een alleenstaande in 1979. De koopkracht van de bijstand lag in dat jaar op het hoogste punt.

Armoededuur, 1999

